

РАДА СУДДІВ УКРАЇНИ

01601, м. Київ, вул. Липська, 18/5, тел.: (044) 277-76-29, факс: (044) 277-76-30

30 січня 2025 року

м. Київ

РІШЕННЯ

№ 6

Після початку повномасштабного вторгнення РФ на територію України та оголошення на терені нашої держави воєнного стану перед судовою системою України постали нові виклики, пов'язані зі здійсненням правосуддя в умовах війни.

Окрім Конституції України, в період воєнного стану робота судів регулюється Законом України "Про правовий режим військового стану" та Законом України "Про внесення змін до Закону України "Про судоустрій і статус суддів" щодо зміни підсудності судів" №2112-IX.

Відповідно до ст. 26 Закону України "Про правовий режим воєнного стану" правосуддя на території, на якій уведено воєнний стан, здійснюється лише судами. Скорочення чи прискорення будь-яких форм судочинства забороняється.

У той самий час Основним Законом передбачено, що права та свободи людини і громадянина захищаються судом. Кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб (ст.55). Таке право не може бути обмежено в умовах воєнного або надзвичайного стану (ст.64).

У перший день відкритої агресії виникли питання, як забезпечити здійснення правосуддя в умовах воєнного стану і виконати гарантоване Конституцією України право на судовий захист.

Головними аспектами роботи судів в Україні під час воєнного стану зокрема стали:

- робота судів не може бути зупинена;
- парламент має оперативно реагувати на необхідність законодавчого забезпечення сталого функціонування судової системи.

Одночасно, у рішенні від 08 серпня 2014 року № 15 Рада суддів України вже звертала увагу, що призов на військову службу суддів і працівників апарату може призвести до обмеження конституційного права громадян України на судовий захист, оскільки вибуття судді, який розглядає справу, матиме наслідком його заміну та розгляд відповідної справи спочатку, що, у свою чергу, призведе до затягування строків судового розгляду.

Подібні наслідки матиме й вибуття працівників апарату судів, оскільки недостатня їх кількість може призвести до суттєвих затримок у розгляді справ, що порушує права громадян та підриває довіру до судової влади, а відсутність

зокрема секретарів судових засідань узагалі унеможливить подальший судовий розгляд справ будь-якої спеціалізованої юрисдикції.

Отже, функціонування судової системи є основоположною конституційною гарантією реалізації права громадян на судовий захист, а умови особливого періоду відповідно вимагають вжиття дієвих заходів для забезпечення стабільності та безперервності роботи судів.

Останнім часом до Ради суддів України почали надходити звернення від судів щодо збільшення відсотку бронювання помічників суддів та державних службовців категорій посад "Б" та "В" в місцевих та апеляційних судах.

Так, Постановою Кабінету Міністрів України від 27 січня 2023 року №76 затверджено Порядок бронювання військовозобов'язаних на період мобілізації та на воєнний час (далі - Порядок №76). Відповідно до пункту 5, абзацу 2 Порядку №76, бронюванню підлягають всі військовозобов'язані які займають посади штатних працівників патронатних служб державних органів, юрисдикція яких поширюється на всю територію України.

Згідно з пунктом 6 Порядку №76, бронюванню підлягають військовозобов'язані, які:

- працюють або проходять службу на посадах державної служби категорій "Б", "В", – 50 відсотків кількості військовозобов'язаних цих категорій;

- працюють або проходять службу в органах державної влади, інших державних органах, Національній поліції, Національному антикорупційному бюро, Державному бюро розслідувань, органах прокуратури, БЕБ, ДСНС, Державній кримінально-виконавчій службі, Службі судової охорони, судах, установах системи правосуддя та органах досудового розслідування (крім військовозобов'язаних, зазначених в абзаці другому цього пункту), - 50 відсотків кількості військовозобов'язаних працівників у такому органі. Кількість військовозобов'язаних, які підлягають бронюванню, може становити понад 50 відсотків за окремим рішенням Міністра оборони.

Відповідно до пункту 6 абзацу 2 Порядку №76, кількість військовозобов'язаних, які підлягають бронюванню, може становити понад 50 відсотків за окремим рішенням Міністра оборони.

Постановою Кабінету Міністрів України від 18 червня 2024 року №707 утворено Міжвідомчу робочу групу з питань організації призову військовозобов'язаних громадян на військову службу під час мобілізації (далі – Міжвідомча робоча група), затверджено Положення про Міжвідомчу робочу групу (далі – Положення) та її склад.

Основними завданнями Міжвідомчої робочої групи є сприяння забезпеченню координації дій органів виконавчої влади, їх територіальних органів (підрозділів), підприємств, установ та організацій, що належать до сфери управління зазначених органів, суб'єктів господарювання державного сектору економіки, функції з управління якими здійснює Кабінет Міністрів України (далі - підприємства, установи та організації), з питань організації взаємодії з територіальними центрами комплектування та соціальної підтримки щодо оповіщення та призову на військову службу під час мобілізації військовозобов'язаних громадян, які працюють в органах виконавчої влади, їх територіальних органах (підрозділах), на підприємствах, в установах і організаціях (далі - військовозобов'язані), а також з питань здійснення бронювання військовозобов'язаних на період мобілізації та на воєнний час.

Міжвідомча робоча група відповідно до підпункту 5 пункту 4 Положення про Міжвідомчу робочу групу з питань організації призову військовозобов'язаних громадян на військову службу під час мобілізації, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 18 червня 2024 р. № 707, нещодавно розглянула пропозиції Міноборони щодо збільшення обсягів бронювання військовозобов'язаних працівників, зокрема:

1) органів прокуратури України - в обсязі до 80 відсотків кількості військовозобов'язаних працівників органів прокуратури;

2) Держмитслужби - в обсязі до 85 відсотків кількості військовозобов'язаних працівників служби;

3) Держаудитслужби - в обсязі до 95 відсотків кількості військовозобов'язаних працівників служби;

4) Національної поліції:

поліцейських - в обсязі до 100 відсотків кількості військовозобов'язаних поліцейських;

державних службовців категорії "Б" і "В", вільнонайманих працівників - в обсязі не більше 80 відсотків кількості військовозобов'язаних працівників органів, підрозділів, підприємств, установ і закладів Національної поліції;

Натомість відкладено розгляд пропозиції Міноборони щодо збільшення обсягу бронювання військовозобов'язаних працівників Служби судової охорони.

Рекомендовано Мін'юсту за участю Державної судової адміністрації України та Служби судової охорони подати Міноборони обґрунтовані пропозиції щодо доцільності збільшення обсягу бронювання військовозобов'язаних працівників Служби судової охорони

З урахуванням викладеного, доцільно наголосити на необхідності збільшення обсягу бронювання військовозобов'язаних всіх працівників органів та установ системи правосуддя.

Працівники апаратів судів є невід'ємною частиною судової системи. Виконуючи завдання організаційного забезпечення роботи суду, спрямоване на діяльність щодо здійснення правосуддя, створення необхідних умов для реалізації прав і виконання обов'язків учасників судового процесу, працівники апаратів судів забезпечують процесуальну діяльність суду як державної установи, здійснюють організацію судового провадження, облік матеріалів, роботу з учасниками процесу та дотримання строків розгляду справ.

У судовій системі України триває кадрова криза, яка, своєю чергою, створює ризики для виконання суддями своїх обов'язків, оскільки призводить до надмірного навантаження на наявний апарат суду, впливає на тривалість судових проваджень, що, зокрема, неумисно нівелює принцип доступу до правосуддя, який є необхідним як у мирний час, так і в період дії воєнного стану.

На сьогоднішній день штатна чисельність працівників апаратів місцевих та апеляційних судів становить 27 654, з яких фактично зайняті 22 781 посади. 4 873 посади працівників апаратів місцевих та апеляційних судів залишаються вакантними.

Наразі мінімальний рівень бронювання для працівників більшості державних органів становить 80%. Водночас система правосуддя є основним гарантом реалізації права громадян на судовий захист, а її ефективне функціонування в умовах воєнного стану є критично важливим для стабільності правопорядку в державі. Відсутність достатньої кількості суддів, їхніх

помічників, працівників апаратів судів та Служби судової охорони може призвести до значних затримок у розгляді справ, порушення строків судового розгляду, а також підриву довіри громадян до судової влади.

Слід наголосити, що відповідно до Закону України "Про судоустрій і статус суддів" (статті 160, 163, 165, Служба судової охорони є державним правоохоронним органом, на який покладається охорона суддів, працівників суду, учасників судових процесів, а також забезпечення громадського порядку в судах.

На співробітників Служби судової охорони поширюються обмеження та вимоги, встановлені Законом України "Про запобігання корупції", а також передбачені для поліцейських Законом України "Про Національну поліцію" обмеження, пов'язані зі службою в поліції.

З огляду на це, Служба судової охорони є правоохоронним органом, прирівняним до поліції, а отже, має бути заброньована на рівні 100% військовозобов'язаних працівників, як і поліція.

Крім того, інші працівники органів та установ системи правосуддя не можуть мати нижчий рівень бронювання, ніж 80%, оскільки без судової системи неможлива реалізація інших державних функцій. В умовах воєнного стану роль судів значно посилюється, оскільки вони забезпечують не лише розгляд кримінальних, адміністративних, господарських та цивільних справ, а й вирішують питання, пов'язані з мобілізацією, правами військовослужбовців, захистом прав і свобод громадян у надзвичайних умовах.

Роботу системи правосуддя також забезпечують територіальні управління Державної судової адміністрації України, органи суддівського врядування – Вища рада правосуддя, Вища кваліфікаційна комісія суддів України та Національна школа суддів України. Всі ці органи відіграють ключову роль у підтримці стабільного функціонування судової влади, кадровому забезпеченні, підготовці суддівського корпусу та адміністративному управлінні судами.

Таким чином, з метою належного функціонування судової влади під час воєнного стану, необхідно переглянути підходи до бронювання працівників системи правосуддя та забезпечити:

- бронювання військовозобов'язаних працівників Служби судової охорони в обсязі 100% (на рівні поліції);

- бронювання військовозобов'язаних, працівників апаратів судів, Державної судової адміністрації України, Вищої ради правосуддя, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України – не менше ніж 80%.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 22 листопада 2024 року №1332, відстрочки від призову на військову службу під час мобілізації, надані до 1 грудня 2024 року, є чинними протягом строку, на який вони надані, але не довше ніж до 28 лютого 2025 року.

З огляду на це, питання збільшення відсотка бронювання військовозобов'язаних працівників органів та установ системи правосуддя потребує невідкладного вирішення до зазначеної дати.

Заслухавши та обговоривши інформацію Голови Ради суддів України Моніча Б.С. щодо перегляду обсягів бронювання військовозобов'язаних працівників системи правосуддя, відповідно до частини восьмої статті 133 Закону України "Про судоустрій і статус суддів" та Положення про Раду суддів

України, затвердженого X позачерговим з'їздом суддів України 16 вересня 2010 року (зі змінами), Рада суддів України

в и р і ш и л а:

1. Ініціювати перед Міністерством оборони України питання щодо перегляду обсягів бронювання військовозобов'язаних працівників системи правосуддя на рівні не меншому, ніж для інших державних органів та забезпечити:

- бронювання військовозобов'язаних працівників Служби судової охорони в обсязі 100% (на рівні поліції);

- бронювання військовозобов'язаних, працівників апаратів судів, Державної судової адміністрації України, Вищої ради правосуддя, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, Національної школи суддів України – не менше ніж 80%.

2. Звернутися до Міжвідомчої робочої групи як тимчасового консультативно-дорадчого органу Кабінету Міністрів України з пропозицією - ініціювати внесення відповідних змін до Постанови Кабінету Міністрів України №76 від 27 січня 2023 року "Про затвердження Порядку бронювання військовозобов'язаних на період мобілізації та на воєнний час" з метою розширення обсягів бронювання судових працівників у обсягах, визначених у пункті 1 цього рішення.

3. Звернутися до Вищої ради правосуддя, Верховного Суду, Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, Державної судової адміністрації України, Національної школи суддів України та інших зацікавлених органів для підтримки та подальшого опрацювання ініціативи Ради суддів України щодо збільшення відсотку бронювання військовозобов'язаних працівників системи правосуддя.

4. Надіслати дане рішення до Міністерства оборони України та Міжвідомчої робочої групи з питань організації призову військовозобов'язаних для розгляду та клопотати про його розгляд у строк до 28 лютого 2025 року.

**Голова
Ради суддів України**

Б.С. Моніч